

Hr Madis Timpson
Justiitsminister
Justiitsministeerium
Suur Ameerika 1
10122 TALLINN

16.07.2024 nr 5.1-1/93

Arvamus uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmise valikute kohta

Justiitsministeerium on alustanud uue Euroopa Liidu tarbijakrediidilepingute direktiivi (2023/2225/EL) ülevõtmist Eesti õigusesse ning küsinud selleks huvirühmade arvamusi. Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu (ITL) arvamust ei küsitud, kuid soovime selle esitada, sest nimetatud direktiiv mõjutab ka ITL-i kuuluvate sideettevõtjate tegevust.

1. Üldised seisukohad:

- 1) Tarbijakrediidi valdkond on juba praegu piisavalt põhjalikult reguleeritud. Seetõttu on väga oluline vältida direktiivi üle võtmisel samme, mis viivad selle valdkonna ulatusliku üle reguleerimiseni ja kahjustavad seeläbi nii majanduskeskkonda laiemalt kui ka lõpptulemusena tarbijate endi huve. On selge, et täiendav ja liigne halduskoormus tooks kaasa lisakulusid nii krediidiandjatele kui ka riigile, muutudes seeläbi kahjulikuks ka tarbijaile, kuna tarbijakrediiditooted muutuvad nende jaoks keerukamaks ja lisanduva halduskoormuse tõttu ilmselt ka kulukamaks.
- 2) Toetame igal juhul täna kehtivat regulatsiooni, milles kõik maksetähtaja tasuta edasilükkamised on välistatud tarbijakrediidi regulatsiooni alt. Asudes selliseid olukordi tarbijakrediidiga samadel põhimõtetel reguleerima, muutub taoliste lisavõimaluste pakkumine lisanduva halduskoormuse ja täiendavate kohustuste tõttu ebaotstarbekaks. Viimati nimetatud kahandab omakorda tarbijaile pakutavaid soodsaid lisavõimalusi ja kahjustab seeläbi ka tarbijate huve.
Seega tuleb direktiivi üle võtmisel leida lahendus, mis koormab ettevõtteid maksetähtaja tasuta edasi lükkamise võimaluste pakkumisel üksnes nii minimaalses ulatuses kui vähegi võimalik.

- 3) Kokkuvõtlikult oleme seiskohal, et otstarbekas on üle võtta vaid kohustuslikud sätted, mis on direktiivis selgesõnaliselt nõutud. Selline lähenemine loob rohkem paindlikkust ja on vähem koormav, võimaldades nii turuosalistel kui ka riigil paremini keskenduda üksnes neile peamistele hädavajalikele muudatustele, mis on vältimatult vajalikud direktiivi kohustuslike nõuete järgimiseks. Sel põhjusel ei poolda ITL koos direktiivi ülevõtmisega muude täiendavate muudatuste sisse viimist tarbijakrediidi siseriiklikusse regulatsiooni, mis tulenevad teistest allikates (nt ettepanekud, mis tulevad Tartu Ülikooli poolt 2021.aastal koostatud krediidituru uuringust).

2. Vastused Justiitsministeeriumi küsimustele:

I osa (direktiivis jäetud valikukohad)

Kohaldamisala

a) *Kas peate vajalikuks direktiivi reeglite laiendamist lepingutele, mis on direktiivi kohaldamisalast välistatud? Kui jah, siis millistele ja miks?*

ITL: Ei pea vajalikuks reeglite laiendamist.

b) *Kas peate vajalikuks kasutada direktiivis ettenähtud võimalust välistada teatud lepingud tarbijakrediidilepingute regulatsiooni alt, mida kehtiva direktiivi ülevõtmise raames ei ole tehtud?*

ITL: Toetame igal juhul tänase olukorra säilitamist, milles kõik maksetähtaja tasuta edasilükkamised on välistatud tarbijakrediidi regulatsiooni alt.

Kui siiski asutakse neid teatud osas reguleerima, siis soovime rõhutada, et kõik tasumise edasilükkamised (mis varem ei olnud hõlmatud tarbijakrediidi regulatsiooniga) peaksid olema reguleeritud selliselt, et kohaldatavad tingimused toovad kaasa üksnes minimaalse halduskoormuse kasvu krediidiandjatele (rakendada tuleb maksimaalselt leebeid tingimusi).

c) *Kui leiate, et direktiivi kohaldamisalast tuleks välja jätta tasumisega edasilükkamise juhtumid, siis millistelt võiksid olla kohaldatavad piiratud tasud maksetega hilinemise korral?*

ITL: Piiratud tasud maksete hilinemise korra võiks olla näitlikult järgmised:

Maksimaalne protsent: näiteks maksetega hilinemise eest võetava tasu määramine maksimaalselt 5% -10% ulatuses võlgnetavast summast või siis kauba või teenuse algsest hinnast. Kindel tasu: Võib määrata ka kindla summa, mida võib hilinenud maksete korral rakendada, näiteks 20-30 eurot hilinenud makse kohta.

Seadusejärgse intressi rakendamine alates makseviivitusest.

e) *Kas leiate, et alla 200-euroste krediidilepingute, intressivabade krediidilepingute ning krediidilepingutute, mille kohaselt tuleb krediit tagasi maksta kolme kuu jooksul ja mille eest nõutakse kõigest väheolulisi tasusid, tuleks kohaldada piiratud regulatsiooni seoses reklaami, lepingueelse teabe ja lepinguteabega?*

ITL: jah

Reklaam

Kas peate vajalikuks muuta kehtivat reklaamiregulatsiooni seoses tarbijakrediidilepingutega, näiteks, kas peaksite vajalikuks reklaami piirangute leevendamist või täpsustamist direktiivis toodud keeldude osas reklaamidele, mida ei esiata tele- või raadioprogrammis vm?

ITL: Tarbijakrediidilepingute reklaam võiks olla lubatud esitada tele- või raadioprogrammides. Kui võimalik, siis lühendada standardteabe esitamise nõudeid ja tuua selgemalt välja millistele krediidilepingutele reklaaminõudeid ei rakendata või rakendatakse osaliselt. Ei pea vajalikuks, et tasumise edasilükkamistele kohalduks tarbijakrediidi reklaamiregulatsioon vaatamata sellele, et need on hõlmatud nüüd direktiivi kohaldamisalasse. Standardteabes ei peaks olema kuvatud krediidi kulukuse aastamäära, kuna üldjuhul reklaamtekstis ei anna see tarbijale selgust ja seetõttu ei täida eesmärki.

Piisavad selgitused

Kas Teie arvates tuleks seaduse tasandil täpsustada selgituste andmise viisi ja ulatust? Kui jaa, siis millistel juhtudel, miks ja kuidas

ITL: Selgituste andmise viisi ja ulatust võiks täpsustada erinevate krediidiliikide osas. Eesmärk oleks vähendada krediidiandjate halduskoormust nende krediidilepingute osas, millega kaasnevad tasud on madalad või ei kaasne tasulisust. Näiteks krediidilepingute puhul, mis hõlmavad tasumise edasilükkamisi (ilma intressita ja muude tasudeta lepingud). Nende lepingute osas võiks selgituste andmise ulatus olla minimaalne, sh standardinfo teabelehe esitamine ei peaks olema kohustuslik.

Seosmüük ja komplektina müük

Kas Teie hinnangul tuleks lubada tarbijakrediidilepingute puhul seosmüüki vastavalt direktiivi art 14 lõigetele 2 ja 3.

ITL: jah

Nõustamisteenused

Kas muude kui elamukinnisvaraga seotud krediidilepingute puhul oleks teie hinnangul asjakohane lähtuda kehtivast KAVS-I ja VÕS-i regulatsioonist? Kas peaksite vajalikuks selliste lepingute puhul direktiivi artikkel 16 lõigetes 4-6 sätestatut arvesse võttes erisuste ette nägemist?

ITL: Ei ole vajalik muudele krediidilepingutele seda laiendada.

Krediidivõimelisuse hindamine

a) *Kas toetate tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks krediidiandjatele asjakohaste andmebaaside kasutamise kohustuse kehtestamist? Kui jah, siis milliste?*

ITL: Andmebaaside kasutamine võiks olla vabatahtlik. Asjakohased eraandmebaasid võiks riiklikul tasandil reguleerida, et nende usaldusväärsust tõsta. Seda eeldab ka direktiivi artikkel 19.

b) *Millist teavet peaksid krediidiandjad küsima krediidivõimelisuse hindamisel?*

ITL: Ei ole võimalik ammendavalt vastata, millist teavet tuleb küsida krediidivõimelisuse hindamisel, kuna see saab sõltuda tarbijast endast ja konkreetsest pakutavast krediidi tootest.

Peab olema lahti seletatud, milline on teabe kogumise maht erinevate krediidi liikide puhul, nt siis kui krediivõimelisust hinnatakse üksnes automatiseeritud teabe põhjal, sh sisemisel riskihinnangul (madalama krediidiriskiga toodete puhul) ja milline maht siis, kui otsus põhineb pangakonto analüüsil+ automaatotsustel ja sisemisel riskihinnangul (kõrgema riskiga krediitoodete puhul). Ei ole põhjendatud, et kõikide krediitoodete puhul on seaduses sätestatud ühetaoliselt ranged krediivõimelisuse hindamise nõudeid.

Andmebaasid

Milliste andmete säilitamist krediidiandmebaasides peaksite vajalikuks?

ITL: Raske on ühetaolist vastust anda, milliseid andmeid tuleb säilitada andmebaasides. Andmete säilitamise vajadus sõltub sellest, mis on konkreetse andmebaasi toimimise eesmärk ja milliseid andmeid selle eesmärgi täitmiseks kogutakse. Näiteks maksehäireregistril ja rajataval positiivsel krediidiregistril on täiesti erinevad eesmärgid.

Seotud krediidilepingud

Kas toetate kehtiva õigusliku regulatsiooni säilitamist?

ITL: jah

Tähtajatud krediidilepingud

Kas toetate kehtiva õigusliku regulatsiooni säilitamist?

ITL: jah

Krediidiga seotud kulude piirangud

a) *Kas peate vajalikuks muudatusi kehtivas regulatsioonis või näete vajadust täiendavate piirangute kehtestamiseks?*

ITL: Ei näe vajadust täiendavate piirangute kehtestamist.

b) *Kas peaksite põhjendatuks kehtiva krediidi kulukuse määra ülempiiri vähendamist?*

ITL: ei pea põhjendatuks.

c) *Kas Teie hinnangul võiks krediidi kulukuse ülempiiri määratlemisel olla mingi muu alus kui krediidasutuste poolt eraisikutele antud tarbimislaenude kolmekordne keskmine? Või võiks olla Teie hinnangul ülempiiri suurus fikseeritud? Kui jah, siis mille alusel ning kuidas tuleks vastav piirmäär kehtestada?*

ITL: Ülempiiri osas võiks hetkel kehtiv regulatsioon alles jääda.

Äritegevusele esitatavad nõuded

Kas peate KAVS § 51 lõikes 5 sätestatud regulatsioonist lähtumist sobivaks ka muude tarbijakrediidilepingute puhul kui elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingud?

ITL: ei ole vajalik laiendada muudele tarbijakrediidilepingutele.

Töötajate teadmistele ja pädevustele esitatavad nõuded

Kas viidatud määruses sätestatud nõuded on Teie hinnangul jätkuvalt asjakohased või tuleks neid kuidagi muuta?

Leiame, et on jätkuvalt asjakohased, ei ole vaja muuta.

Võlgnevused ja makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmed

a) Millist meetet/meetmeid peaksid/võiksid Teie hinnangul krediidiandjad tarbijale makseraskuste korral pakkuma?

ITL: Näitlik loetelu meetmetest, mida krediidiandjad tarbijale makseraskuste korral pakkuda võivad, on toodud VÕS § 416-1 lg 3 (jõustub 14. juulil 2024). Loetelu ei ole ammendav, mistõttu saab krediidiandja valida ka muid meetmeid. Meie hinnangul on see küsimus juba piisavalt reguleeritud.

c) Millised peaksid olema läbirääkimiste võimaluse pakkumise kohustuse tagajärjed (tooma kaasa ülesütlemise tühisuse, kahju hüvitamise võimalused või midagi muud)?

ITL: Kui krediidiandja rikub VÕS § 416 lõikest 2 tulenevaid nõudeid, siis saaks krediidiandja osas rakendada üldisi vastutuse norme seadusest tuleva kohustuse täitmata jätmise eest. Leiame, et ei ole põhjendatud lepingu ülesütlemise tühisuse nõuded ega ka kahju hüvitamise nõuded või muud nõuded kuna tarbija on ise põhjustanud maksete mittetasumisega kahjuliku tagajärje krediidiandjale ja rikkunud lepingut.

d) Kas Teie hinnangul võiks võimaldada tarbijal võlgnevust tasudes teatud aja jooksul pärast krediidiandja poolt tarbijakrediidilepingu ülesütlemist see tagasi pöörata, st krediidiandja ülesütlemisavalduselt õigusjõud võtta, nagu on pakutud krediidituru uuringus? Kui jah, siis millistel tingimustel (millise aja jooksul, mitu korda saaks sellist võimalust kasutada jne)?

ITL: Ei poolda ülesütlemise tagasi pööramist. Õiguslik vajadus sellise meetme rakendamisele ja üksnes krediidilepingulepingutele tundub küsitav ja oht on valdkonna ülereguleerimisele. Sellise võimaluse realiseerimine on ka keeruline (või isegi võimatu) IT tehnilisest vaatest, kuna algse lepingu ja arvelduse taastamine nõuaks sisuliselt uue lepingu genereerimist infosüsteemi.

Viivis ja muud tasud

a) Kas ja millisel viisil peaksite vajalikuks kehtiva regulatsiooni muutmist seoses tarbijalt nõutavate tasudega?

ITL: Makseviivituse tõttu tekkivate kulude katteks võiks olla määratud tasu piirmääraga 50 eurot.

b) Kas peate vajalikuks kehtiva viiviseregulatsiooni muutmist? Kas toetaksite krediidituru uuringus tehtud ettepanekut alandada tarbijakrediidi lepingust tulenevat viivisemäära 5 %-le (+ baasintressimäär)?

ITL: Ei toeta ettepanekut.

c) Kas Teie hinnangul tuleks välistada krediidiandja õigus nõuda tarbijakrediidilepingute puhul viivitamist tingitud kahju hüvitamist nagu on pakutud krediidituru uuringus (VÕS § 415 lg 1 lause 2, VÕS § 113 lõige 5)?

ITL: Ei tuleks välistada.

- d) *Kas toetate krediidituru uuringus tehtud ettepanekut laiendada selgelt ka täitemenetlusele (vt TMS § 56 lg 2) põhimõtet, et tarbija tasutud või temalt sisse nõutud summad lähevad esmalt krediidi põhiosa ja alles siis intressnõuete (sh viivisenõuete) katteks (VÕS § 415 lg 2) või tasuks Teie hinnangul kehtestada see põhimõte üldiselt võlgniku kaitseks (vt ka VÕS § 88 lg-d 8, 9)?*

ITL: Ei ole vastuväiteid, kui tarbija tasutud või temalt sisse nõutud summad lähevad esmalt krediidi põhiosa katteks ja alles siis muude nõuete katteks.

Mittekrediidiasutustele ja mittemakseasutustele tegevusloa andmine, nende registreerimine ja järelevalve

- a) *Kas peate asjakohaseks eelkõige KAVS § 2 lõigetes 5, 6, 8, 9 ja 11 sätestatud kohaldumisala muutmist/kitsendamist?*

ITL: ei pea vajalikuks muutmist.

- b) *Kas peate vajalikuks KAVSi muuta/täpsustada nii, et oleks üheselt selgem, et krediidiandja/vahendaja loakohustus kohaldub ka nn sotsiaalmeedia või muude vastavate kanalite vahendusel laenu andvatele eraisikutele (nt täpsustades läbi KAVS § 5 krediidiandja tegevuse sisu)?*

ITL: Peame vajalikuks.

Pädevad asutused

Kas leiate, et seadusega tuleks täpsustada, kas ja mis tingimusel võiks Finantsinspeksioon või Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet sekkuda nõ krediitoodete kujundamisse?

ITL: Finantsinspeksioon ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet võiks rohkem abiks olla hinnangu andmisel uute krediitoodete turule toomisel, kui krediidiandja pöördub sellises küsimuses pädeva asutuse poole.

Pädevatel asutustel võiks olla põhjendatud juhtude volitused ka krediitoodete turult kõrvaldamiseks.

II. Osa (täiendavad ettepanekud)

ITL ei toeta loetletud ettepanekuid, kuna on oht valdkonna üle reguleerimisele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Põld
Tegevjuht

Keilin Tammepärg, keilin.tammeparg@itl.ee